

PROTOPOPUL ELIE CÂMPIANU LUPTĂTOR PENTRU DREPTURILE ROMÂNILOR DIN SECUIME (1859-1937)

Liviu Boar

La 24 ianuarie 1937, zi simbol a unității românilor, era petrecut de enoriașii săi, pe ultimul drum pământean, protopopul greco-catolic al Târgu-Mureșului, Elie Câmpianu, plecat la cele veșnice la venerabila vârstă de 78 de ani.

Dar, cine a fost acest om care s-a născut în anul în care s-a făcut primul pas pe calea unității naționale a tuturor românilor?¹

Fiu al economului (gospodarului n.n. L.B.) Ioan Câmpianu² din Gorenii județului Mureș, Elie s-a născut la 12 iunie 1859. Între anii 1867-1871 urmează cursurile școlii primare românești din Reghin, avându-i ca învățători pe Teodor Hărșan, George Croșan și George Maior³, după care se înscrie la Gimnaziul din Blaj unde îi va avea ca directori pe Timotei Cipariu, și apoi pe Ioan Antonelli, alături de o pleiadă de profesori renumiți ca Ioan Micu Moldovan, profesor de limba latină și geografie, Iosif Hossu profesor de matematică și fizică, Petru Uilăceanu profesor de filosofie, N. Popescu profesor de germană, dr. Alexandru Grama profesor de religie⁴. Obține „TESTIMONIUM MATURITATIS“ la 2 iulie 1879 cu calificative maxime, astfel la examenele din 30 iunie, respectiv 2 iulie obține 6 calificative de „eminentens“ și 4 calificative de „laudabilem“⁵.

În același an se înscrie la cursurile Seminarului Teologic din Blaj pe care la absolvă în anul 1883 cu calificative de „eminentem“ în fiecare cei patru ani, așa cum rezultă din „ABSOLUTORIUM THEOLOGICUM“, duplicat eliberat de Seminarul Teologic greco-catolic din Blaj la 25 martie 1920 la cererea lui Elie Câmpianu⁶.

Prin ordinul nr.765 din 4 martie 1884, mitropolitul Ioan Vancea de Budeasa îl numește pe proaspătul absolvent de teologie învățător apoi preot în Subcetate, fostul comitat Ciuc, actualul județ Harghita⁷.

Datorită activității depuse și a calităților personale, prin ordinul nr.2806 din 9 iulie 1898, mitropolitul Victor Mihalyi de Apșa, îl numește pe Elie Câmpianu viceprotopop al districtului Giurgeului, deoarece, așa cum se arată în document „spre scopul acesta amu luat în considerațiune părintească cualificațiunea (pregătirea n.n. L.B.) și însușirile laudabile cari după informațiuni demne de credimentu le întrunești și le-ai doveditu Frăția ta în oficiile ce le-ai portatu până acum, anume:sciința, doctrina sacră, cunoscința sânteloru canoane și a legiloru patriei, prudenția și pietatea preoțiească, precum și alipirea sinceră de asiediamintele sântei noastre biserici; și nutrindu firma speranția, ca aceste calități întrunu cercu mai largu de activitate le vei întrebuința spre binele spiritualu alu s. (fintei) biserice, - amu aflatu în Domnu, că în coînțielegere cu Consistoriulu Nostru Archiepiscopescu se Te alegemu pre Frăția Ta și se Te constituimu, precum în virtutea littereloru presente Te și denumimu și constituimu Viceprotopopu actualu (subl. în text) alu districtulu Giurgeului“.

Tot în același ordin se arată că: „Mai departe Te denumim și constituim Inspectoru alu școloru naționale gr. cat. din celu districtu, și ți dăm poterea de a dispune și întreprinde toate cele ce suntu necesarie pentru prosperitea învețământulu creștinescu, după cum se afla statoritu în capu VII și VIII alu Regulamentulu școloru poporale din Archidieceasa Albei-Iulie din 31 Octobru 1876 nr.3261“⁸.

La 14 octombrie 1908, prin Ordinul mitropolitan nr.7879, Victor Mihályi de Apșa, Mitropolit de Alba -Iulia, îl numește pe Elie Câmpianu protopop al districtului Giurgeului, având în vedere: „știința, pietatea, purtarea și activitatea cari frația ta le-ai dovedit până acum în serviciul Sfintei Noastre Biserici“⁹.

În calitățile pe care le-a avut ca viceprotopop și apoi de protopop al Giurgeului, Elie Câmpianu a activat neobosit pentru păstrarea ființei naționale românești din Secuime, supusă procesului diabolic de deznaționalizare.

Un moment important l-a constituit lupta împotriva subordonării bisericii greco-catolice românești din Ardeal, Mitropoliei greco-catolice maghiare de Hajdudorog (Ungaria n.n. L.B.) care milita pentru introducerea limbii maghiare în biserica *română* (subl. n.s.) greco-catolică, mijloc perfid de deznaționalizare, mai ales a românilor din Secuime. În acest context Consistoriul din Blaj convoacă la o conferință, la Blaj, pe cei patru protopopi din județele Ciuc, Odorhei, Mureș și Trei Scaune¹⁰.

La această întâlnire, la care participă și reprezentanții Partidului Național, în frunte cu Gheorghe Pop de Băsești și dr. Iuliu Maniu, se hotărăște ca cei patru protopopi să întocmească un raport, care să fie înaintat Sfântului Scaun Apostolic de la Roma, prin nunțul de la Viena. Protestul a fost redactat de protopopul Giurgeului, Elie Câmpianu și are următorul conținut: „Protestăm energic în contra acestui atac ilegal, atât din punct de vedere bisericesc cât și politic și declarăm că vom denega obediența atât bisericască cât și ascultarea civilă față de conducerea acestui episcopat gr.cat.“¹¹.

„Acest protest - arată profesorul Traian Popa în *Monografia orașului Târgu-Mureș* - deslănțuie ura autorităților ungurești asupra protopopilor valahi cari îndrăzniră să protesteze cu atâta energie împotriva machinațiunilor infernale, cari tindeau la distrugerea prin biserică a elementului românesc din Secuime. Adevărații păstori ai turmei credincioase știu să înfrunte cu bărbăție atacurile“.

În luna mai, 1912, se ține o grandioasă adunare de protestare la Alba-Iulia, iar în luna august, se ține o consfătuire la Reghin, în casele avocatului Dr. Ioan Harșia, la care participară delegații Blajului: Dr. Iuliu Maniu și Ștefan Roșianu, precum și protopopul Giurgeului, Elie Câmpianu.

Aici, se decide ca să se adune cât de multe proteste de la credincioșii bisericii, amenințați cu maghiarizarea.

Preoții și protopopii, conștienți de mișcarea lor, aieargă prin sate și cătune, adunând subscripții de protestare. Autoritățile prind de veste și iau măsurile de împiedicare și intimidare.

Protopopul Elie Câmpianu este dat în judecată și lipsit de ajutorul statului, iar băieții săi, unul student în medicină, altul teolog la Blaj, sunt amenințați cu pierderea bursei.

În această situație critică, dânsul se îndreaptă către canonicul Mitropoliei din Blaj, Ion Micu Moldovanu, care îl mângâie și întărește în luptă, îndemnându-l să aibă încredere în D-zeu, care poartă grija de neamul nostru. În revolta sa, Moldovănuț, încheie scisoarea: „Se vede că și bulele papale ca și legile ungurești tind la nimicirea neamului românesc“.

Înființându-se episcopia de Hajdudorog, pentru preoții și protopopii români conștienți începe calvarul suferințelor.

La 24 oct. 1912, protopopul Târgu-Mureșului, Iuliu Nistor scrie tovarășului său de

luptă, Elie Câmpianu: „Dureros m-a atins comunicatul, din care constat că ai suferit mult. După părerea mea, afacerile cu protestele au trebuit să se facă cu multă precauțiune. Eu încă am scos doi preoți de calibrul Victorului tău, dar în afacerea din chestiune nu i-am recercat de loc, neavând ab initio, încredere în ei. Eu până acuma nu am măcaș, nici nu voi avea, că spiritele s-au calmat. Fraților interesați le-am dat sfatul să nu se agite, văzând indiferentismul celorlalți chemați a se îngriji de soarta noastră în cazul de față. Ar fi bine ca și tu să încerci o apropiere către cei de la administrație, capacitându-i că prin protestele făcute nu s-a intenționat agitație, ci mai mult s-a exprimat dorința de a rămâne cu limba liturgică a poporului în legăturile mamei arhidieceze și accasta în urma hotărârei conferinței episcopcești din 17 Februarie a.c. Se pot prevedea năcașurile cumplite ce ne așteaptă, dacă vom urma sfaturile românilor cari nu de dragul bisericii noastre, ci din interes și egoism strigă în lumea mare să ne luptăm până la sânge. Pentru neglijența mai marilor noștri întru a ne apăra e că trebuie să cădem noi jertfă.“

La 22 decembrie, 1912, scrie din nou: „Nimeni nu s-a aflat, nici un om ori corporațiune, ori nemul nostru ca să ne asigure baremi traiul vieții noastre și a familiei noastre la caz că vom cădea jertfă, ținând strâns la declarațiunea noastră, (din 17 Februarie 1912 de la Blaj). Trebuie să ne plecăm și să ne împăcăm cu situația sperând, sub durata celor trei ani, a se face schimbarea lucrurilor în spre binele nostru. Cine va vedea fericirea și mulțumirea casei mele, ce am pierdut-o prin stările actuale? Soția mea încă dela venirea pe tapet a vlădiciei noi, a căpătat un morb de nervi; din Iulie începând nu poate dormi, se usucă pe picioare și de 9 săptămâni se află sub grija fetei noastre Miți din Blaj. Bun e Dumnezeu, dacă vom putea face să vină la Oșorheiu și eu cu două fete trebuie să mă necăjesc între streini, fără de soție. O stare mizerabilă e asta, creată mie prin dismembrarea noastră“¹².

După izbucnirea războiului de reîntregire, protopopul Elie Câmpeanu cu cei 4 fii ai săi, trec în Moldova, punându-se la dispoziția armatei române. Aici s-a distins prin organizarea unor spitale militare, precum și prin conferințele pe care le-a ținut soldaților.

Astfel în anul 1916, protopopul Elie Câmpeanu a fost numit de către generalul Mărdărescu conferențiar al armatei a doua (de nord), apoi în anul 1917 a fost administratorul Spitalului nr.428 din Piatra-Neamț, al spitalelor de la Mănăstirea Bistrița și apoi director al școlii primare din Dobreni, jud. Neamț¹³.

S-a reîntors în Gheorgheni în anul 1918, fiind înputernicit prin ordinele generalului Traian Moșoiu, comandantul Corpului 4 Armată, din 24 noiembrie și respectiv 15 decembrie 1918 să facă schimbările ce se impun în administrația și poliția locală din Gheorgheni¹⁴.

În perioada 1919-1920 a funcționat ca profesor suplinitor de limba română, fiind numit în această funcție de Vasile Goldiș, șeful resortului de Culte și Instrucțiune Publică din cadrul Consiliului Dirigent, prin adresa Nr.241 din 9/22 februarie 1919, după ce s-a reîntors la nobila sa misiune de păstor sufletesc, fiind desemnat prin Decretul 3676 din 27 august 1921 de către arhiepiscopul și mitropolitul de Alba-Iulia, Vasile Suci drept „paroh în Târgu-Mureș și protopop al Districtului Murășului, Vicariatul Secuimii“¹⁵.

Activitatea desfășurată în anii primului război mondial a fost răsplătită de autoritățile României Mari, prin acordarea unor înalte distincții, ale căror brevete se află în fondul personal depus la Arhivele Naționale de către urmașii ilustrului protopop.

Astfel la 14 mai 1918, Regele Ferdinand îi acordă „Crucea Regina Maria“ clasa a II-a pentru „zelul și devotamentul remarcabil cu care a organizat și administrat Spitalul Nr.428 în 1917“¹⁶, iar la 30 martie 1920 Ministerul de Război conferea „Sfinției Sale Părintele Protopop Câmpeanu Elie, administrator al Spitalelor Militare de la Mănăstirea Bistrița, Crucea Comemorativă a Războiului 1916-1918“¹⁷, brevetul fiind semnat de ministrul de război generalul Rășcanu.

La 25 septembrie 1931 regele Carol al II-lea, prin brevetul nr.3219, contrasemnat de președintele Consiliului de Miniștri Nicolae Iorga, îl numește pe protopopul Elie Câmpeanu din Tg. Mureș membru al Ordinului Ferdinand I în gradul de Cavaler¹⁸.

La 27 mai 1932, Prefectura jud. Mureș îl înștiința pe protopopul Elie Câmpeanu, că în ziua de 8 iunie 1932 se va distribui la Tg.Mureș medalia „Ferdinand I” și brevettele acestei decorații tuturor ofițerilor și soldaților foști voluntari în armata română în primul război mondial.

Pe versoul adresei prefecturii există următoarea însemnare autografă plină de semnificații față de personalitatea protopopului: „Am primit decorațiunea la 8 iunie 1932 fără brevet care încă nu a sosit dela Minister; această medalie laolaltă cu alți, intelectuali am restituit-o D-lui General al Diviziei din loc.(alitate) și D-lui I. Vascan senator ca să (o) distribuie altor voluntari săteni care nu au putut fi decorați deoarece nu au fost trimise în nr. deajuns de la Minister - având atunci a-mi restitui laolaltă cu brevetul. Elie Câmpeanu, pâr. protopop”¹⁹.

Dar și recunoștința celor care i-a păstrorit ca precț s-a materializat într-un frumos gest și anume la 18 iulie 1926, Consiliul comunei Subcetete (Varviz denumirea de atunci n.n.L.B.) a conferit cetățenia de onoare lui Ilie Câmpeanu, protopop, acordându-i o frumoasă diplomă semnată de primarul Vasile Dobreanu și notarul ceceual Jacob, ca secretar al consiliului²⁰.

La 8 decembrie 1935, cu puțin înainte de plecarea dintre cei vii a protopopului, Mitropolia română unită de la Blaj îl distinge cu titlul de „Canonic Onorar al Arhidiecezei greco-catolice române de Alba-Iulia și Făgăraș”, luându-se în considerare „destoinicia, experiența și alte virtuți laudabile ale Preanonrat Frăției Tale, precum și serviciile bune și folositoare aduse cu zel și devotament într-un lung șir de ani, pe diverse terenuri ale vieții noastre bisericesti, mai în urmă prin zidirea frumoasei biserici de acolo” (de la Tg. Mureș)²⁴.

În perioada cât a slujit ca protopop la Târgu Mureș Elie Câmpeanu s-a implicat activ în viața culturală și politică a Cetății, fiind inițiatorul înființării „Societății de Istorie, Arheologie și Etnografie a județului Mureș” (1924), președinte al societății „Liga Culturală” - secția jud. Mureș, membru al „Astrei”, al Eforiei căminului de ucenici, al Comisiei culturale a municipiului Tg. Mureș.

Pe timpul guvernului condus de Nicolae Iorga - 18 aprilie 1931-31 mai 1932 - Elie Câmpeanu a fost deputat în Parlamentul României și chiar prefect al județului Hunedoara²².

Cu ocazia constituirii Consiliului local al municipiului Târgu-Mureș la 21 iulie 1930, Elie Câmpeanu este proclamat președinte de vârstă al consiliului și își dovedește încă o dată tactul, reușind să aplice un conflict apărut între consilierii Blocului Muncitoresc și ceilalți consilieri, vis-a vis de atitudinea față de regele Carol al II-lea, recent proclamat de Parlamentul României ca rege sub acest nume, fostul rege minor Mihai, redevenind prinț moștenitor și primind titlul de „Mare Voievod de Alba-Iulia”.

Conflictul a fost declanșat de consilierul Dr. Bernády Gheorghe, fost primar al Târgu-Mureșului.

Iată cum este consemnat acest episod în procesul verbal al ședinței de constituire a Consiliului comunal din dată de 21 iulie 1930, aflat în arhiva Primăriei Tg. Mureș²³: „Dl. consilier Elie Câmpeanu a fost designat prin acamațiune de președinte de vârstă, preluând prezidiul, mulțumind pentru încrederea dată, îndeamnă la lucru comun pe d-nii membrii.

Dl. consilier Gheorghe Bernády spune că și pe dânsul și pe soții (tovarății n.n.L.B.) D-sale i-au atins foarte plăcut cuvintele D-lui Președinte de vârstă, deoarece și dânsii doresc a conlucra pentru întregul oraș, pentru cetățenii acestuia și pentru întreaga țară a cărei supuși fideli sunt. Se folosește de prima ocaziune când poate felicita pe M.S. Regele Carol al II-lea și să-și exprime omagiile sale de supunere.

La aceste cuvinte toți cei prezenți se ridică în picioare strigând „Trăiască Regele”

afară de 9 membri ai „Blocului Muncitoresc“ cari în mod demonstrativ rămân șezând.“

După protestele consilierului Dr. Ioan Bozdog care cere președintelui „să nu tolereze fapta aceasta și să dispună cele de cuviință“, președintele de vârstă Elie Câmpianu „prin cuvinte energice dar convingătoare invită (pe) membrii reprezentanți ai blocului muncitoresc ca să-și exprime și dâșii omagiul față de M.S. prin ridicare, deoarece restul consiliului numai în astfel de condițiuni poate conlucra cu dâșii. Cei 9 reprezentanți ai blocului muncitoresc se ridică, declarândcă și ei își exprimă omagiile pentru M.S. Regele Carol al II-lea“.

Protopopul Elie Câmpianu a plecat spre eternitate la 21 ianuarie 1937, fiind petrecut pe ultimul său drum la 24 ianuarie 1937, într-o zi de cuminică, de aproape 3000 de oameni care au venit să-i aducă ultimul omagiu²⁴.

NOTE

1. Date privind viața și activitatea lui Elie Câmpianu au fost publicate de Liviu Moldovan, *Societatea de istorie, arheologie din județul Mureș (1924-1940). Date biografice despre Elie Câmpianu, unul din întemeietorii ei*, în „Marisia“, IV, Târgu-Mureș, 1976, p.489-504; Traian Dușa, *Elie Câmpianu, istoric și luptător pentru drepturile românilor din Secuime în perioada pre- și post- memorandistă*, în „Marisia“, VIII, Târgu-Mureș, 1978, p.227-234.
2. Bunicul lui Elie, Ion Cîmpeanu a fost executat la Vuile Tecii în primăvara anului 1849 sub acuzația de instigator al românilor, iar tatăl său, participant la revoluție în vârstă de 18 ani ca lăncier în Legiunea a XII-a condusă de Constantin Romanu-Vivu, a fost prins și condamnat și el la moarte, dar a reușit să evadeze salvându-și astfel viața, cf. Traian, Dușa - *op. cit.*, p.227-228
3. Gheorghe (George) Maior - fost timp de 42 de ani un apreciat învățător al școlii primare românești din Reghin - s-a născut la 25 aprilie 1846 într-o familie de țărani din Huduc și s-a stins din viață la 23 noiembrie 1927. Vezi pe larg despre viața sa în *Reghinul Cultural. Studii și arti cole*, II, Reghin, 1990, p.161-165.
4. Arhivele Naționale Tg. Mureș (în continuare Arh.Nat.), *Fond personal Elie Câmpianu*, dos.nr.1, f.1-4.
5. *Ibidem*, f.5.
6. *Ibidem*, f.6.
7. *Ibidem*, f.9.
8. *Ibidem*, f.10-11.
9. *Ibidem*, f.13-14.
10. T. Popa, *Monografia orașului Tg.Mureș*, Tipografia „Corvin“, Târgu-Mureș, 1932, p.231.
11. Arh. Nat., f.232.
12. *Ibidem*, f.232-234.
13. L. Moldovan, *op. cit.*, p.492.
14. Arh. Nat., *Fond Elie Câmpianu*, doc.nr.1, f.17.
15. *Ibidem*, f.21.
16. *Ibidem*, f.15.
17. *Ibidem*, f.20.
18. *Ibidem*, f.26.
19. *Ibidem*, f.24.
20. *Ibidem*, f.27.
21. L. Moldovan, *op. cit.*, p.493.
22. Bernády György, (1864-1938). Om politic maghiar fost primar al Târgu-Mureșului în anii 1902-1913, apoi Comite suprem al orașului în perioada 1913-1917. După 1918 a ocupat din nou funcția de primar al Târgu-Mureșului în anii 1926- 1929. În anii 1927-1931 a fost ales deputat apoi senator în Parlamentul României.
23. Arhivele Naționale, *Primăria Tg.Mureș. Protocoale*, nr.101, p.296
24. *Înmormântarea protopopului Câmpianu la Tg.Mureș*, articol nesemnat, în „Curentul“, București, 28 ianuarie 1937, p.8.

ANEXE

Anexa 1

1884, martie 4, Blaj, Ioan Vancea de Butcasa, arhiepiscop și mitropolit greco-catolic de Alba-Iulia îl numește pe Elie Câmpeanu de „cooperatoriu la parohia Varvizu“, (Subcetate Ciuc)

No.765-1884

Noi

Ioan Vancea de Butcasa*

din Indurarea lui Dumnieu și Gratia Santului Scaun Apostolicu alu Romei Archiepiscopulu și Mitropolitulu greco-catolic alu Alba-Iuliei și Făgărașului, Consiliariu Intimu se Statu alu Maiestatei Sale Cesaree și Apostolice Regesci, Prelatu Domesticu alu Santiei Sale și Asistente la Soliulu Pontificiu, Membru Fundatoriu alu Asociațiunei Transilvane pentru literatura și cultura Poporului Romanu, Inspectoru Supremu preste Institutele de invctiamentu greco-catolice din Archidieceasa și Doctoru de S. Teologia s.c.a.

Prin aceasta facemu cunoscutu toturoru, caroru se cuvine, cumcă pre Iubitulu nostru in Christosu Filiu Elia Câmpeanu absolvendu cursulu teologicu și dispusu fiendu de Cooperatoriu la parohia Varvizu Inclitulu Comitatu alu Ciucului ingremiata, in 30 Martiu 1882. I-amu ordinaru de Lectoru și in 2 Martiu a.c. de Subdiaconu și Diaconu, ear in 4 Martie a.c. I-amu inaltiatu la S. Preotia

Dreptu aceea lasamu Parochului din disa Parohia Mulu onoratului Georgiu Crisanu și-i demandemu in Domnulu ca pre susu memoratulu Cooperatoriu se-lu primeasca ca pre atare cu tota increderea, se-lu intempine cu tota caritatea și iubirea fratieasca, asemenea mandamu și curatorilor și credintiosilor nostri de acolo, ca in cele, ce se tienu de oficiulu parohiale, se-i presteze tota obedenti-a și supunerea, ce se cuvine unui Cooperatoriu archidieceasanu.

Spre a carui lucru mai mare intarire damu aceste Litere provedinte cu subscrierea noastra propria și cu sigilulu nostru oficiosu.

Blasiu din Castelulu Resiedintiei Nostre metropolitane la 4. Martiu anulu Domnului 1884., ear alu Archiepiscopatului Nostru anulu alu XIV^{le}.

L.S.

Ioanu

Metropolitu m.p.

*Arhivele Naționale Direcția jud. Mureș - *Fond personal Elie Câmpeanu*, dos.1, f9, 9v.

Anexa 2

1898, iulie 9, Blaj Victor Mihályi de Apșa arhiepiscop și mitropolit greco-catolic român de Alba-Iuliași Făgăraș îl numește pe Elie Câmpeanu viceprotopop al districtului Giurgeului și inspector al școlilor greco-catolice din acel district.

Nr. 2806-1898

Noi
Victor Mihályi de Apsia*

Din îndurarea lui Dumnezeu și grația Sântului Scaun Apostolic al Romei Arhiepiscopu și Mitropolitu greco-catolicu român de Alba-Iulia și Făgărașiu, Conte Romanu, Prelatu domesticu al Sântiei Sale Pontificelui Romanu, Asistentu la Tronulu Pontificiu, membru onorariu al Academiei române și Doctoru de SS. Teologia. - s.c.l -

Onoratului în Christosu Frate Elia Câmpeanu, parochu greco-catolicu în Varviz, mântuire dela Domnulu și Binecuvântarea Noastră arhierescă!

Oficiulu protopopescu alu districtului Giurgeului devenindu vacantu de dreptu și în faptă prin promovarea, Preaonoratului în Christosu Frate Artemiu Codarcea la oficiulu protopopescu alu Turdei, întâmplata prin decisiunea consistoriale de datulu 29 Martie 1898, Nr.1635, s-a ivitu necesitatca, ca conformu detorintiei Noastre arhipastorești se ne ingrigim de administratiunea esactă și promptă a trebilor bisericesci din acelu districtu.

Spre scopulu acesta amu luat în considerațiune parintiasca cualificatiunea și însușirile laudabile, cari după informatiuni demne de crediementu le intrunesci și le-ai doveditu Fratia Ta în oficiele, ce le-ai portatu până acum, anume: știința, doctrina sacra, cunoștința sântelor canoane și a legior patriei, prudentia și pietatea preotiească, precum și alipirea sincera de asideamintele sântei noastre biserice; și nutrindu firma speranța, ca aceste într-unu cercu mai largu de activitate le vei întrebuința spre binele spiritualu alu s. biserice, - amu aflatu în Domnulu, ca în cointelegere cu Consistoriulu Nostru Arhiepiscopescu se Te alegemu pre Fratia Ta și se Te constituim, precum în virtutea litterelor presente Te și denumim și constituim Viceprotopopu actualu alu districtului Giurgeulu. -

Dreptu-aceea înzestrăm pre Fratia Ta cu jurisdicțiunea sacra, cu auctoritatea ecclesiastică și cu toată puterea administrativă și judiciară, care atât în trebile ecclesiastice civile, cât și în cele disciplinare se cuvine unui Viceprotopopu conformu ss. canoane și mai ales în sensulu celor cuprinse în Capu VIII, Titlu II alu Decretelor Sinodului provincialu de Alba-Iulia și Făgărașiu din anulu 1872. -

Mai departe Te denumim și constituim Inspectoru alu scolelor naționale gr. cat. din acelu districtu, și-Ti dăm puterea de a dispune și întreprinde toate cele ce suntu necesare pentru prosperitatea învățămîntului creștinescu, după cum se afla satoritu în capu VII și VIII alu Regulamentulu scolelor populare din Archidieceza Albei-Iulie din 31 Octobru 1876 nr.3261.

Asemenea Ti damu dreptulu îndatînatu de a folosi titlule și a porta însemnele cu oficiulu viceprotopopu și-Ti concedem și putere deplină de a pretinde și a primi toate venitele și accidentele, toate competențele și emolumentele, toate cadintele și beneficiile, cari suntu legate de oficiulu protopopescu alu districtului Giurgeului, ca neimpiedecatu se la poți capeta toate în sensulu statutelor archidiecesane și după datina vigenta.

Așteptăm însă dela înțelepțiunea Fratiei Tale, ca între marginile supunerii și ascultării canonice, care în puterea legăturii hierarhice o detoresei acestui Sântu

Scaunu Metropolitanu, cu zelu neadormitu se porti grige de integritatea credintiei; cu caritate fratasca se intaresci disciplina canonica in Veneratulul Cleru si se sustieni cu discretiune semtiulu de detorinta nestirbitu in totu personalulu ecclesiasticu alu comuneloru bisericesci credinte acum sub raspunderea Fratiei Tale Sîmtiasca poporulu crestinescu alu districtulu Giurgeulu intru dispusetiunile Fratiei Tale Onorate pre superiorulu seu luminatu, pre pariatele binevoitoriu; - intru judecâti intempine deapururea dreptate, in necazuri sfatu si mangâiere, intru tote afle caritate si ajutoriu de graba, ca pastorindu Fratia Ta cu prudentia acelu districtu spre liniscea si buna renduiala santeloru biserice, toti se preamareasca pre Tatalu nostru celu din ceruri

Dealta-parte comitemu Vicariloru, Protopopiloru, parochiloru si totororu personeloru bisericesci din Archidieceasa gr cat. de Alba-Iulia si Fagarasiu, carora li-se va areta, in deosebi asteptamu dela Veneratulul Cleru si credintiosulu poporu alu districtulu Giurgeulu, cari prin aceasta i-se concredu, ca pre Fratia Ta Multonoratulu Elia Câmpeanu se-lu recunoasca de viceprotopopu actualu pre lege constituitu, respective se-lu primeasca cu onoarea cuvenita, - se-i dea cadintiele legale, si se asculte de elu cu obedientia canonica, ca de superiorulu loru. Era pre inclitele jurisdictiuni comitatense si pre respectivele deregatorie din afora cu onore le recercamu, ca pe Fratia Sa Multonoratulu Elia Câmpeanu acum constituitulu viceprotopopu alu districtulu Giurgeulu se-lu intempine cu buna-voincia in causele serviciulu publicu, se-i dea assistinti cuvenita in sensulu legiloru si se-lu sustiena in scutintiele si inmunitatile, ce-i competu ca viceprotopopu atâtu in sensulu santeloru canoane, câtu si in sensulu legiloru patriei.

Spre a caroru asiendiamentu mai bunu datu-amu aceste littere intarite cu iscalitura Noastra si cu impressiunea sigilulu metropolitianu, - din sedintia Consistoriulu archiepiscopescu de Alba-Iulia si Fagarasiu, tienuta in Curtile Castelulu Noastru din Blasiu la 9 Iuliu st.n. anulu Domnulu O mia optu-sute nouedieci si optu, alu Archiepiscopatulu Nostru anulu alu patrulea.

Victor Mihályi m.p.
Archiepiscopu si Mitropolitulu de
Alba-Iulia si Fagarasiu

Stefanu Popu m.p.
vice notaru consistorialu

*Arhivele Naționale Direcția jud. Mureș, *Fond personal Elie Câmpeanu*, dos. nr.1, f.10-12

Anexa 3

1908, octombrie 14/27 Blaj. Mitropolitulu de Alba-Iulia Victor Mihályi îl numește pe Ilie Câmpeanu, viceprotopop al districtulu Giurgeulu din anu. 1898, ca protopop al districtulu Giurgeulu, datorită științei, zelulu, pietății, purtării și activității de până atunci.

Nr.7879-1908

Mutonorate în Hristos Frate!*

Luând Noi în părințască considerațiune știința, zelul, pietatea, purtarea și activitatea, cari frăția Ta le-ai dovedit până acum în serviciul sfintei Noastre Biserici, mai ales din 9 Iuliu 1898, ca viceprotopop actual al districtului protopopesc Giurgeu, în care calitate fuși constituit prin decretul acestui Consistor din 9 Iuliu 1898. Nr.2806., și voind a-Ti da un nou îndemn spre tot ce este bun și plăcut lui Dumnezeu, în conțelegere cu Consistoriul Nostru Archiepiscopesc am aflat în Domnul a Te denumi de protopop actual al districtului Giurgeu, precum în virtutea acestui decret Te și denumim și-Ti dăm toate drepturile și facultatea, să-Te poti folosi de insemnele de onoare, ce compet protopopilor archidiecezani în înțelesul statutelor archidiecezene și al datinei vigente.

Implorându-Ti ajutorul lui Dumnezeu și dându-Ti binecuvântarea Noastră Archiepiscopescă am rămas în Curțile Castelului Reședinții Noastre Archiepiscopesti în Blaj la 14/27 Octobree anul Domnului una mie nouă sute opt, iar al Archiepiscopatului Nostru anul al patrusprezecelea.

Mutonoratului

Ilie Câmpeanu
viceprotopopul Giurgeului
în *Gyergyászentmiklós*

Victor Mihalyi
Metropolit de Alba-Iulia m.p.
L.S.

Iacob Popa m.p.
protonotariu consistoriale

* Arh. Nat., Direcția jud. Mureș, *Fond personal Elie Câmpeanu*, des. nr.1, f.13, 13v

Anexa 4

1919, februarie 9/22 Sibiu. Șeful Resortului Cultelor și Instrucțiunii Publice din cadrul Consiliului Dirigent, Vasile Goldiș îl numește pe Elie Câmpeanu profesor suplinitor de limba română la Liceul Ibașfalău (azi Dumbrăveni).

CONSILIUL DIRIGENT ROMÂN
RESORTUL CULTELOR ȘI AL
INSTRUCȚIUNII PUBLICE

Sibiu, 9/22 Februarie 1919

.....
Nr.241-1919

D o m n u l e*

Potrivit ordinului nostru Nr.216 din 19 Ianuarie a.c. Vă facem cunoscut, că V-am

numit în mod provizor și în calitate de suplinitor de limba română la Liceul din Ibașfalău.

Invitându-Vă să luați în această privință contact cu Direcțiunea liceului din Ibașfalău, că renumerația ce vi se cuvine se va stabili ulterior, despre ceea ce Vă vom aviza la timpul său.

Goldiș m.p.
Șeful resortului de culte și
instrucțiune publică.

Domnului Elie Câmpeanu protopresbiter
Ibașfalău

* Arh. Nat., *Fond personal Elie Câmpeanu*, dos. nr.1, f.18.

Anexa 5

1919, februarie 12 - Tîrnăveni. Decretul prefectului Comitatului Târnava-Mică prin care protopopul Elie Câmpeanu este numit ca delegat pentru preluarea liceului de stat din Ibașfalău (azi Dumbrăveni)

Prefectul comitatului Târnava-Mică

241/a - 1919 Res. cult.

DECRET*

Bazându-mă pe puterea dreptului primit de la Consiliul Dirigent Român

numesc

pe dl. protopop Ilie Câmpeanu din Ibașfalău ca delegat pentru luarea în primire a liceului de stat din Ibașfalău și îl investesc cu toate drepturile rezervate în legi și ordinațiuni.

Dat în Dsânmărtin la 12 faur nou 1919

L.S.

D. Marian Căluțu m.p.
prefectul comitatului Târnava-Mică

* Arh. Nat., *Fond personal Elie Câmpeanu*, dos. nr.1, f.19.

Anexa 6

1921, august 27, Blaj. Vasile Suciu, arhiepiscop și Mitropolit de de Alba-Iulia și Făgăraș, îl numește pe Elie Câmpeanu „de paroh în Târgu-Mureș și protopop al districtului Murășului, Vicariatul Secuimii“

Nr.3676 - 1921

Noi
Vasile Suciu*

Din mila lui Dumnezeu și grația Sfântului Scaun Apostolic al Romei, Arhiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș s.c.l.

Preaonoratului Elie Câmpeanu paroh în Gheorgheni, Vicariatul Secuimii, și protopop al districtului Giurgeului, aparținător Arhidiecezei gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, mântuire de la Domnul și binecuvântarea Noastră Arhiepiscopescă.

Luând noi în dreaptă cumpănire știința, pietatea, zelul și puterea Frăției Tale, pe cari le-ai dovedit până acum în serviciul sfintei noastre Biserici și voind a-Ți de un nou îndemn spre tot ce e bun și plăcut înaintea lui Dumnezeu, în conțelegere cu Consistorul Nostru Arhiepiscopesc și pe baza concursului public de datul 22 Ianuarie 1921 N 3981-1920, am aflat în Domnul, ca absolvându-Te, pe cum prin aceasta Te și absolvăm de legătura parohiei, Gheorgheni, Vicariatul Secuimii, și de oficiul protopopesc al districtului Giurgeului, aparținător Arhidiecezei gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, unde și în care calitate ai păstorit până acum, să Te numim, pe cum prin aceasta Te și numim paroh în Târgu-Mureș și protopop al districtului Murășului, Vicariatul Secuimii.

Provăzându-Te deci cu jurisdicțiunea de lipsă și înzestrându-Te cu toate drepturile și insigniile, cari se cuvin unui paroh și protopop, în înțele - sul sfintelor canoane, al statutelor arhidiecezane și al datinei vigente, Te îndatorăm totodată se porți părintește grije de binele sufletesc și trupesc al turmei cuvântătoare încredințate păstoririi Frăției Tale.

Blaj, la 27 August anul Domnului una mie nouă sute douăzeci și unul, iar al Arhiepiscopatului Nostru anul al II-lea.

Vasile Suciu
Arhiepiscop și Mitropolit
de Alba-Iulia și Făgăraș

S.S. indescifrabil
protonctar consistorial
directorul cancelariei
metropolitane

*Arhivele Naționale, Direcția jud. Mureș, *Fond personal Elie Câmpeanu*, dos.1, f.21, 21v.

Anexa 7

Blaj, 1921, august 27. Arhiepiscopul și Mitropolitul Vasile Suciu îl anunță pe protopopul Reghinului Arton M. Popa despre numirea noului

protopop al Tractului Mureșului, și îi mulțumește pentru osteneala depusă în perioada cât a girat această funcție

Nr.3676-1921

Preonorate în Hristos Fiate!*

Prin aceasta î-Ți notificăm că pe Preaon.(oratel) Elie Câmpeanu paroh-protopop în Gheorgheni l-am denumit de paroh al Târgu-Mureșului și protopop al Tractului Murăș (Vicariatul Secuimii) invitându-l totdeauna, ca cu privire la ziua introducerii Sale în noul beneficiu să se adreseze Preon.(oratei) Frăției Tale.

Când Te delegăm cu introducerea noului paroh-protopop al Târgu-Murășului, Te recercăm ca să provoci pe On. Alexandru Gligor administrator interimar a parohiei Târgu-Murăș să renunțe la Oficiul parohial noului titular pe lângă inventar în trei exemplare din care unul, împreună cu un exemplar din inventarele luate la predarea Oficiului protopopesec se vor susterne Arhivei metropolitane.

În urmă î-Ți mulțumim pentru bunele servicii aduse Bisericii prin administrarea tractului Murăș și pentru zelul ce l-ai dovedit în repetite rânduri alergând din depărtare pentru aranjarea chestiunilor grele din parohia și protopopiatul Târgu-Murășului.

Blaj, din ședința consistorială, ținută la 27 august 1921.

Vasile Suci
A-hiepiscope și Mitropolit
în/Reghin

Preaonoratului
Ariton M. Popa
Protopop

*Arhivele Naționale - *Fond Protopopiatul greco-catolic Tg. Mureș*, dos. nr.1289, f.4.

Anexa 8

1932, mai 27, Tg. Mureș. Prefectul județului Mureș înștiințează pe protopopul Ilie Câmpian că în ziua de 8 iunie, va fi decorat cu medalia „Ferdinand I” acordată participanților voluntari la primul război mondial.

Prefectura județului*
Mureș

No.13416/932

Domiei-Sale Domnului

Câmpian Ilie
protopop

Tg. Mureș

Cu onoare vă facem cunoscut că, în ziua de 8 iunie a.c. se va distribui în Tg. Mureș în cadrele unci serbări, medalia „Ferdinand I” și a brevetelor acestei decorații, tuturor dlor oficeri și soldaților foști voluntari în armata română.

Făcând și D-Voastră parte din Corpul Voluntarilor, cu onoare sunteți rugați a Vă prezenta în ziua de 8 iunie a.c., pentru preluarea decorației și a brevetului.

În susamintita zi la ora 8 a.m. toți voluntarii se vor aduna în Casarma Cercului de recrutare/Cetatea veche/ unde se vor grupa pe unități trecând pe urmă la Te-Deum-ul care se va ofia în fața primăriei la ora 10, unde se va face și distribuirea decorațiilor.

După încheierea serbării va fi o masă comună în una din casarmele care se va designa de către Comandantul Diviziei, care masă se va oferi de către Prefectura județului Mureș și Primăria Tg.Mureș.

Tg.Mureș, la 27 mai 1932

L.S

Prefect

St. Panica m.p.

*Arhivele Naționale Direcția jud. Mureș, *Fond personal Elie Câmpean*, dos.nr.1, f.26

Anexa 9

1936, decembrie 8 Blaj. Arhiepiscopul Alexandru Nicolescu îi acordă protopopului Elie Câmpean. titlul de „*canonic onorar*” al arhidiecezei greco-catolice române de Alba-Iulia și Făgăraș luând în considerare „*destoinicia, experiența și alte virtuți lăudabile*” ale protopopului.

MITROPOLIA ROMÂNĂ UNITĂ - BLAJ*

No.7500/936

Preonorate în Hristos Fcete.

Luând noi în părintească considerațiune destoinicia, experiența și alte virtuți lăudabile ale preonorat Frăției Tale, precum și serviciile bune și folositoare aduse cu zel și devotament într-un lung șir de ani, pe diverse terenuri ale viței noastre bisericesti mai în urmă prin zidirea frumoasei biserici de acolo, și voinđ a-Ți da dovadă a recunoștinței Noastre și un indemn spre muncă neobosită spre binele și prosperarea sfintei biserici, în conștelegere cu Consistoriul Nostru arhiepiscopesc, am aflat în Domnul să Te distingem, precum în virtutea acestui decret Te și distingem, numindu-Te *canonic onorar* al Arhidiecezei greco-catolice române de Alba-Iulia și Făgăraș.

Drepturile și favorurile, de cari Te vei bucura de pe urma acestei promovări onorifice Ți se vor împărtăși ulterior.

Blaj, din ședința Consistoriului arhiepiscopesc de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută la 8 decembrie 1936.

Alexandru Nicolescu m.p.

Augustin Folea m.p.

Arhiepiscop și Mitropolit de
Alba-Iulia și Făgăraș

protonotar consistorial

L.S

Preonoratului

ELIE CÂMPEANU
protopop

Târgu-Mureș

*Arhivele Naționale, Direcția jud. Mureș, *Fond personal Elie Câmpeanu*, dos.nr.1, f.27.

Anexa 10

1937, ianuarie 28. București. Articolul „Înmormântarea protopopului Câmpeanu la Tg. Mureș” publicat în ziarul „Curentul”.

ANUL X No.3229

Joi, 28 ianuarie 1937, p.8

CURENTUL

ÎNMORMÂNTAREA PROTOPOPULUI CÂMPEANU LA TG.MUREȘ

„Tg. Mureș - Înmormântarea protopopului - canonic onorar, român unit ELIE CÂMPEANU, s-a făcut Duminică cu o deosebită ceremonie.

Corpul decedatului a fost depus în Catedrala greco-catolică, unde s-a oficiat serviciul funebru de către: canonic Victor Pop (Blaj); protopop Iuliu Maior (Blaj); Coriolan Sabău, prof. (Blaj); părintele Dredențianu Ion; Bucur Iuliu; Donescu V. (Gurghiu); Bucur Iuliu; Turcu V.; Roman I.; Melinte Alex. (Oroiu); Miclea Ion; Olteanu Ion (M. Niraj); Alexandru Simion (Sângeorgiul de Mureș); Bogdan Nașcu (Ieronești); N. Roman (Oroiu românesc); Trifan Victor (Ungheni); protopop Nicoară Eugen (Râciu); Comes Ion (Ermeii); Piroška N. (Sf. Andrei); Maxim Pop (Sântioana); Precup Alex. (Seușa); Mera Ambrozie (Ceaș); Aloisiu Simon (Remetea); Gizdavu N. (Mercuria); Cizmașiu I. (Gladoni); Belea Augustin (Bordoși) toți în odăjdii.

A asistat: Ariton Pop canonic- onorar (Reghin) și abate Iaross Bela reprez. Bisericii romano-catolice.

Corul Conservatorului Tg. Mureș au dat răspunsurile religioase condus de d. Alexandru C. și un grup de teologi din Blaj.

COROANE DEPUSE

Au depus coroane la catafalcul regretatului protopop: Ofițerii și trupa garnizoanei Tg. Mureș; Funcționarii de birou spital G. Mărzescu (Brașov); Reuniunea Sf. Maria a femeilor Române-Unite; Consiliul jud. Mureș; Comitetul județean școlar; Asociația prof. secundari, Mureș având scris pe panglici: marelui luptător naționalist și fost profesor;

Direcția și Consiliul Liceul de fete „Unirea“; Profesorii școlii de ucenici; Corpul didactic, liceul de fete „Unirea“; Corp didactic liceul industrial; Curatoarele bisericii.

ASISTENȚA

Din îndurerata asistență notăm: Familia numeroasă a defunctului; cci doi fii ai săi: dr.Liviu Câmpeanu medic (Brașov); d. prefect Poromășchi, d. general Georgescu D., toți ofițerii din garnizoană; d-na și d. protopop Ștefan Rusu, senator; d. consilier Muntea Iosef; d. Vescan I., fost prefect; d.dr. Gafton D. deputat; d.proc. general P. Avramescu; d. G. Tărăvean, prof., președ. Asoc. prof.; d. I. Runcu, președ. Asoc. învăț.; N. Pop, prof. șc. normală; d. Moldovan I., prof. L.M.V.; d. prim-procuror Pallade P.; d. Vulcu N. fost senator, d.dr. Musca Gavril, avocat; d.prof. David Roman; d. Suciuc I., învăț.; d.prof. Mărteș D.; d. Fulea, director de bancă; d. Popa Pavel; preoții: Runcan Al., N. Papadima, Cârjea Lazăr, d. prim-pretor Frateli Augustin, prof. Popa Traian și un numeros public aproximativ 2-3000 oameni cari au ascultat în biserici slujbe. Onorurile militare au fost date de o companie de infanterie cu muzică, comandată de căp. Nelea Traian.

CUVÂNTĂRILE

Canonicul Pop a descris viața dispărutului; arătând că pe teren național a avut un câmp larg, fiind Cavaler al Ordinului Ferdinand I, aduce salutul I.P.S.Mitropolitul din Blaj. *Părintele Dredășianu I.* spune, că Biserica, Neamul și Țara, aveau o santinelă neadormită în răposatul preot protopop. *Protopop Stavrofor Ștefan Rusu*, senator, descrie copilăria decedatului. *D-na Elena G. Creșu*, vorbește în numele Soc. Sf. Maria, arătând concursul prețios dat societății, de defunct. *D. Ciortea Gr.*, prof., vorbește în numele „Astrei“; *d. prof. Lușca Ion* în numele Ligei Culturale; *d. dr. Emil Dandea*, prima; în numele catăfenilor; *Părintele I. Olteanu* vorbește în numele Consiliului Județean; *d. Duca Partenie*, revizor școlar, arată că viața defunctului a fost frumoasă în fapte bune și avea sentimente de: neam,credință și biserică. Era un sfătuitor neptrețuit pentru toți; *d. G. Tărăveanu*, preș. asoc. prof. secund. spune că: decedatul era una din figurile reprezentative din viața Ardealului; *d. Frățilă Augustin* prim-pretor, în numele luptătorilor voluntari; *d. Popa Traian, dr. Nușiu Eugen, Vlăsa Gh.* aduc distinse omagii, aceluia care a fost protopop Elie Câmpeanu.

După cântarea „Veșnica pomenire“ sicriul este scos din biserică, când compania de onoare i-a dat ultimul salut.

S-a format apoi un impozant convoiu care a fost urmat de întreaga asistență, în frunte cu d. general Georgescu D. și prefectul județului.

Pe tot timpul parcursului, muzica militară a înonat imnul funebru.“

THE RECTOR ELIE CÂMPIANU (1859-1937),
FIGHTER FOR THE RIGHTS OF THE ROMANIANS
LIVING AMONGST THE SZEKELERS
(Abstract)

This study is dedicated to the life and activity of the rector Elie Câmpianu who played a very important role in the Transylvanian Romanians' effort for gaining political and national rights. It is based exclusively on documents which can be found at the National Archives of Târgu-Mureș.

Elie Câmpianu was born in Gorenii, the Mureș county, in a family that had a tradition in fighting for the Romanians national rights. He graduated from the Faculty of Theology in Blaj and activated as a priest and later as a rector in the Giurgeu District, between 1884-1921. From 1921 till his death which occurred in 1937 he was the rector of Târgu-Mureș.

This study is accompanied by a series of documents which confirm Elie Câmpianu's activity in different fields such as religion, culture, politics and science.

Fig. 1. Protopopul Elie Cămpianu (1859-1937).

Ferdinand I

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională
Rege al României

La toți de față și viitori sămătate

Dozând în răsplătire meritul Protopopului Cămpianu
Mie, pentru zelul și discredamentul remarcabil cu
care a organizat și administrat Spitalul Nr. 428, în
1917.

Notă conferim Ordinul "Crucea Regina Maria" clasa II-a
Drept care îi dăm acest brevet subscris de Noi și investit
cu regeșcaul Nostru sigiliu.
Dat în Iași la 11 Mai 1918.

Ferdinand

Ministru de Războiu
General Lașcanu

No. 1113
Brevet Nr. 1769

Fig. 2. Brevet privind conferirea Ordinului "Crucea Regina Maria" clasa a II-a protopopului Elie Cămpianu.